

LETO III.

LJUBLJANA, SOBOTA 2. DECEMBRA 1939.

ŠTEV. 49.

VIII KŠT. 11/39-26.

V IMENU NJEGOVEGA VELIČANSTVA
KRALJA!

Okrožno kot zborna sodišče v Ljubljani je vsled naredbe z dne 1. VIII. 1939. s katere je bila določena glavna razprava, razpravljalo dne 25. VIII. in 1. 9. 1939. javno pod predsedstvom sos. Breliha Ivana, v navzočnosti sos. dr. Felaherja Julija in so. dr. Pompe Leona kot sodnikov in n. p. Korun Saše, kot zapisničarja, v prisotnosti zasebnega tožilca Kopitar Jožefa, njegovega zastopnika dr. Štempihar Ivan in branilca Stare Miloša o obtožbi, katero je dvignil zasebni obtožitelj Kopitar Jože zoper Križman Andreja in Pirih Milkota, zaradi prestopka zoper čast po čl. 52 in 57 z. o. t. in po predlogu, stavljenem po tožitelju, naj se oba obtoženca obsodita po obtožnici dne 1. 9. 1939 razsodilo takole:

A. Pirih Milko.

sin Matevža in Marije roj. Bizjak rk. vere,
roj. 5. VI. 1913 v Trstu, stan. v Ljubljani, Ga-
letova ul. 31. slov. narodnosti, uradnik OUZD,
samski, pismen, vojak bil, brez premoženja,
neakzovan.

je kriv,

da je kot odgovorni urednik »Slovenskega delavca« izhajajočega Čopova ul. 1. v št. 9. periodičnega lista »Slovenski delavec«, izhajajočem v Ljubljani z dne 25. II. 1939. na četrti strani v drugem stolpcu objavil naslednje besedilo: »Stavbinci ZZD — fašisti? — Pri gradnji štajmerjevega doma zaposleni stavbinci so večinoma organizirani v ZZD. Dne 20. t. m. so bili od agenta rdečih socialboljševikov napadeni in ozmerjeni kot fašisti. Ta plačanec rdečih generalov se piše Jože Kopitar in hoče zdaj po Ljubljani terorizirati delavce po istem kopitu, kakor se je to naučil v kaznilnici v Sremski Mitrovici od boljševiških moskovskih emisarjev, kjer je tudi sam odigral svojemu skromnemu obzoru primerno »Kurnikovo« vlogo po knjigi »V plamenih rdečega pekla«, ki je izšla v založbi Mohorjeve družbe in opisuje ljudi po kopitu Kopitarja. — Rdeči kaplarček se je silno razburil, ko je videl da stavbinci nočejo nasediti na limance njegovih kruhadajalcev. Dovolj imajo rdečih laži o demokraciji, ki se v praksi na stavbah pokaže v popolnoma drugi luči. Če pride delavec na stavbo se mora, če hoče ali ne, organizirati pri rdečih in mu kratko in malo povedo, da ako ne podpiše pristopne izjave, bo takoj odpuščen. Tako so prakticirali vsa leta, ob sobotah pa je moral delavec odšteti visoko članarino, samo zato, da ga rdeči priganjanci pustijo pri miru. — Ker so stavbinci sklenili, da se ne dajo od nikogar terorizirati, se je boljševiški agent Kopitar kajpada razburil in označil za fašiste tiste, ki odklanjajo rdeči teror. — Jože Kopitar si naj zapomni: Če hoče po stavbah propagirati boljševizem, naj pobere šila in kopita in jo naj raje odrine v svojo objubljeno deželo, od koder je črpal svoje strokovno znanje, da je s tem lahko postal rdeči priganjalec — in da bo ZZD presekala vse niti Moskve.

Z objavo tega besedila, izvzemši napis, uvodni stavek in navedbo v kateri založbi je izšla knjiga »V plamenih rdečega pekla« je zakrivil oboževalec Pirihi Milko prestopke zoper čast po čl. 52/I. z. o. t. in se

obsodi:

po čl. 56/I, z. o. t. z uporabo § 71/5 k. z. na 360 in 60 torej skupno na 420 din denarne kazni, ki je plačljiva tekom 8 dni po pravomočnosti sodbe in ki se v slučaju neizterljivosti spremeni po § 44 k. z. v 7 dni zapora. po čl. 62. z. o. t., da mora plačati mater. odškodnino din 300 zasebnemu tožilcu, ki je plačljiva v 14 dne po pravomočnosti sodbe (čl. 40/II z. o. t.): po § 310, 340 k. p. na plačilo stroškov tožadnega kazenskega postopanja in izvršitve kazni, ki se izreklo po § 309/II k. p. za izterljive in ki se po členu 40/I z. o. t. morajo plačati v 8 dneh po pravomočnosti sodbe.

B. Križman Andrej.

sin Janeza in Ivane roj. Osolnik, rojen v Mlaki pri Komendi 28. avgusta 1898, stan. v Tunjicah pri Kamniku, slov. narodnost, po poklicu župnik, samski, pismen, ima premoženje, že obsojen po čl. 4. zak. o zašč. drž. na 35 dni zopora,

se oprostí

po § 280 k. p. od tožbe, da bi bil s tem, da je kot urednik »Slovenskega delavca« v Ljubljani v št. 9 periodičnega lista »Slovenski delavec« izhajajočega v Ljubljani dne 25. II. 1939. na četrti strani v drugem stolpcu objavil zgornj pod A navedeni članek, zakrivil prestopok po čl. 52 in 57 z. o t.

K prazniku zedinjenja

V izrednih časih praznujemo letos praznik zedinjenja. Po dveh desetletjih prihaja notranja ureditev države do take ureditve, kakor so jo zahtevale ves čas obstoja te države koristi vseh treh narodov, ki tvorijo njene sestavne temelje. Po 20 letih tudi slovenski narod sme upati, da bo v okvirju skupne domovine dosegel v upravljanju svojih zadev tisto svobodo in z njo obenem tudi razmah, ki je nujno potreben za naš napredek.

Nasprotno sile, ki so proti interesu vseh treh narodov in zlasti proti interesu slovenskega naroda hotele uvesti nad skupnostjo in nad njenimi deli neko nasilno nadvladje, so sicer še danes s polno paro na delu, toda njihov dokončen poraz je neizogiben.

Slovenski delavski stan se živo zaveda, da gre mnogotera krivica in zapostavljanje, ki ga je moral pretrpeti, na rovaš raznih protiljudskih tipov in proti narodnih pokretov. Ti so zatirali narod in izraz njegove svobodne volje ter so tako obenem preprečili tudi delavskemu stanu prosto pot do varvanja njegovih koristi.

Mi smo kljub vsemu skozi vsa dolga leta zapostavljanja in zlorabljanja vedeli, da mora končno pravica zmagati nad nasiljem, interesi naroda nad inte-

resi raznih partizanskih grup. Mi smo za to tudi ves čas abnormalnih razmer v naši domovini z zvestobo do lastnega naroda ohranili zvestobo in ljubezen do lastne države. Z veseljem smo se vključili v njeno celoto v upanju, da bomo desegli izpolnjenje želja naših najodličnejših mož in vsega naroda. Tega upanja si nismo dali vzeti. Vsa sredstva so sicer porabili, da bi našo vero v našo zmago ubili, toda posrečilo se jim to ni. Verovali smo, da pride končno za formalnim zedinjenjem drugo notranje duhovno zedinjenje, ki bo vse tri slovanske narode v državni strnilo v svobodno nerazdružljivo enoto, močno na znotraj in na zunaj.

Napram zunanjemu svetu, ki je sporedno z razdiralnimi silami v notranjosti dolgo vztrajno delal na našem razsulu, stojimo ob letošnjem prazniku zedinjenja tako močnejši kakor kadarkoli prej. Izredni časi in prilike v zunanjem svetu nas morajo najti močne in pripravljene na žrtve v svoji skupni domovini, da nas nevarni tokovi svetovnega viharja ne potegnejo za seboj v svoj vrtilinec. Trezno moramo preudariti in priznati, da je vkljub vsem nedostatkem v naši državi v primeru z življenjem drugod tako v materialnem kakor tudi v duhovnem oziru še

dokaj dobro. Tudi če vzamemo stvari take kakor so sedaj, je treba to priznati. Tujci, ki prihajajo k nam, nam tako priznanje dajejo. Zdrava zavest mora ob vztrajnem delu za še lepšo in boljšo bodočnost odstraniti iz naših vrst vsako neupravičeno nergaštvo in neprenjišljeno kritiko. Z golim zabavljanjem ne bomo ničesar koristnega ustvarili, ampak bomo razdrli še to, kar že imamo. Zlasti pa je nesmiselno kazati na prilike v tujini kot na nekaj vzor, po katerem naj bi se uredile naše domače razmere. Drugod po večini imajo še manjši kos kruha, še manj pravice samoodločevanja in svobode, pa tudi še manj upanja na kako izboljšanje. Tam večinoma povsod odločuje diktat in teror desne ali leve skrajnosti in je tam v prvi vrsti vpliv delovnega ljudstva reduciran na najnižjo stopnjo.

V teh viharjih časih smo kljub vsemu nedostatkom tako vendarle lahko veseli svoje države in ob prazniku zedinjenja želimo samo, da se notranje izpopolni in učvrsti ob svobodnem sodelovanju narodov in rastočem vplivu delovnih stanov. Zunanje formalnemu zedinjenju treh jugoslovanskih narodov bo po tej poti nujno sledilo tudi duhovno zedinjenje z zavestno povezanostjo vseh v eno državno celoto.

Za sezonsko delavstvo

Leto se nagibah koncu. Zima trka na vrata. Sezonsko delavstvo je zgubilo svoj zaslužek, s temačnim pogledom gleda v bodočnost. Poleti je v času zaposlitve zaslužilo komaj za vsakdanji kruh, pozimi je brez vseh življenjskih sredstev. Zaprta mu je pot do zaposlitve, zaprta pa mu je tudi pot do podpor pri naših socialnih uradih. Borza dela temu delavstvu ne izplačuje nikakih brezposelnih podpor.

Poljedelsko in stavbinsko delavstvo.

Večina sezonskega delavstva tvorijo pri nas poljedelski delavci in pa gradbeno delavstvo. Poljedelski delavci so iskali svoj kruh doslej v največjem številu v tujini, gradbeno delavstvo je dobilo kruha doma pri gradnji raznih privatnih in javnih gradbenih del. Poljedelsko delavstvo, ki ga na žalost nimajo samo Prekmurje, kakor to nekateri mislijo, ne ve kje naj najde zaposlitve v bodočem letu. Ni misliti na izselitev v tujino ni mogoče pričakovati tam primernega življenja.

Kolektivna pogodba stavbincev.

Gradbeno delavstvo je imelo v tekočem letu za celo banovino svojo kolektivno pogodbo. V teku leta so se pokazale mnoge hibe in nedostatki te pogodbe. Izredne prilike z rastočo draginjo pa tudi v nedoločene mezde napravljajo nemogoče za prihodnje leto. Gradbeno delavstvo je zato upravičeno do nove kolektivne pogodbe. To delavstvo, v kolikor je organizirano v Zvezi združenih delavcev, je na mnogih predpovedovanjih in zborovanjih zavzelo stališče do bodoče kolektivne pogodbe. Naša organizacija je smatrala za potrebno, da se akcija za to pogodbo začne enotno preko Delavske zbornice,

žilcu plačilo stroškov kazenskega postopanja, v kolikor odpadejo na postopanje proti Križman Andreju.

nasprotno organizacije so smatrale, da je koristnejša ločena borba in so same vložile na podjetniške organizacije svoje predloge. Očividno mislijo, da je preziranje Delavske zbornice važnejše kakor pa enoten delavski nastop. Gradbenemu delavstvu delajo s tem majhno uslugo.

Združeni delodajalci stavbinske stroke smatrajo brezdvomno tako ločeno akcijo izven Delavske zbornice za zelo neresno in jo zato tudi zapovrstoma odklanjajo.

»Zasluge« marksistov

Nalašč smo tu postavili vzporedno dve grupi našega delavstva, ki sta socialno šibkejši drugo ob drugi. Zato smo to storili, ker je delno usoda in položaj tega delavstva posledica tistega načina organiziranja delavskega stanu, ki je bil lasten marksizmu in njemu sorodnih pokretov. Marksizem se je namreč povsod vrgel pri organiziranju samo na izrazito delavske centre, kjer je bilo delavstvo v masah in stalno. Po teh centrih si je hotel ustvariti svoje vodilne celice. Te naj bi potem prevzele vodstvo nad celotnim delavstvom raztresenim v podeželju ter naj mu bi diktirale voljo njihove marksistične centrale. Za sezonsko, za poljedelsko in gradbeno delavstvo se vsaj brigali niso, če ga že namenoma niso odklanjali in držali daleč proč od svojih organizacij. Sezonsko delavstvo je socialno šibko, je nestalno, je za strnjen sistem vladanja posameznih skupinah s celoto nepristopno. Preveč je povezano po svojem življenju s splošno narodno miselnostjo in ga zato ni mogoče z lahka pridobiti za kakšne posebne akcije, ki so z miselnostjo naroda v popolnem nasprotju.

Zato marksisti za časa svojega odločevanja v naših socialnih institucijah niso hoteli poskrbeti za včlenjenje poljedelskega delavstva v Delavske zbornice zato tudi je sezonsko delavstvo še danes odrezano od pravice do brezposelnih podpor.

**ZZD in DZ
za sezonske delavce.**

Zveza združenih delavcev pa je mnenja, da so gospodarsko najšibkejši delavci najbolj potrebni njene zaščite in podpore in je zato takoj na početku svojega delovanja začela posvečati svojo brigo tudi sezonskemu delavstvu. Pričakuje celo, da bo iz teh vrst dobila najbolj zdravih iniciativ za delo za stan, kadar bodo ti enakopravno včlenjeni v delavsko stanovsko skupnost. Zato se je ves čas zavzemala in se trudi še danes, da bi bile krivice, ki jih je sezonsko delavstvo deležno, čimpreje popravljene. Letošnja skupščina Delavske zbornice 19. oktobra t. l. je te zahteve zopet ponovila. Rečemo, da ne bomo nehali v tej obrambi pravic za poljedelsko, za gradbeno in za sezonsko delavstvo sploh, dokler dokončno ne zmaga naše stališče, da so to enakopravni člani delavskega stanu in da imajo zato iste pravice kakor ostale stroke.

Če so nasprotnе organizacije rinile to delavstvo ob stran, če se niso brigale za njegove pravice, če je šla Delavska zbornica brez zanimanja preko njih in, če je Borza dela zbirala milijonskа kapitale, mi s takim delom ne smemo nadaljevati. Delavska zbornica mora za poljedelsko delavstvo soglasno skupščinskega sklepa ustanoviti čimprej za poljedelsko delavstvo poseben referat. Vse sezonsko delavstvo je treba aktivno podpreti pri njegovih trdih borbah. Čim manjša je njegova stalnost, tem večja mora biti njegova opora s strani njegove stanovske predstavnice. V mezdnih gibanjih je zato naslonitev tega delavstva na zbornico neobhodno potrebna. Vsemu sezonskemu delavstvu pa je treba odpreti denarne vire naših Borz dela. Za časa zaposlitve so morali za to Borzo sami prispevati, kako naj bi ob času brezposelnosti ne imeli pravice, da jih ista ustanova podpre. Mesto da Borze zbirajo kapital in ga posojujejo za razne (Nadaljevanje na 2. strani.)

Naša sveta dolžnost

Naš slovenski narod je reven narod. Če izvzamemo ono peščico dobro stoječih obrtnikov, resničnih kmetov in »kapitalistov« imamo pred seboj samo delavstvo in bajtarje, ki so za vzdrževanje sebe in svojih družin odvisni od dela pri tujem gospodarju. Že od nekdaj jih hodi v stotinah in tisočih s trebuhom za kruhom v tuji svet. Danes, ko je zunanji svet našemu izseljevanju omejen če ne popolnoma zaprt, je edina pot preko Zagreba v južne kraje naše države. Ni točnega pregleda koliko je slovenskega življa naseljenega v teh mestih in vaseh. Samo za Beograd cenijo, da jih je okoli 10.000.

Pogostokrat se čuje utemeljena kritika, koliko slovenski človek plačuje v denarju, ki se v velikih množinah natovarja na vlake proti prestolici. Malo ali pa celo nič pa se ne čuje o slovenski krvi, ki tone v neverjetni množini v drugi narod. Priče smo, kam pride narod, ki je sam nase pozabil in mu ni do tega, da bi polagal pažnjo razvitku in moči svojega narodnostnega življa. Brigamo se za zamorce, kitajce in japonske, svoje narodne brate in sestre, ki so zgolj zato, da obstanejo pri življenju odšli preko meja svoje slovenske domovine v južni del pa pustimo, da živijo svojo lastno usodo sami sebi prepuščeni. Če je kje morda kako društvo ali ustanova, temu apostolatu posvečena, potem se v tem pravcu mnogo premalo stori. Kakšno je dejansko stanje? Oni, ki imajo v teh krajih ugodno situiran položaj živijo lepo sami za sebe, porazdeljeni v več posameznih družb za zabavo in veselje, ogromna večina ostalih pa je zagrebljena sama vaje, preriva se kakor ve in zna, da se obdrži. Mnogo je že žrtev in za naš narod vedno izgubljenih. Dalo bi se o tem tako zelo perečem vprašanju, o narodnostni revščini na tujem, mnogo in od več strani napisati.

V par besedah dobimo jasno sliko narodnostne skupnosti in škodo, ki se dela našemu narodnemu telesu, če pogledamo samo malo v položaj in življenje Slovencev v prestolnici. Drugod ne more biti bolje temveč, še mnogo slabše.

10.000 Slovencev pravijo da je v Beogradu in njegovi neposredni bližini. Preko 3.000 slovenskih otrok cenijo.

Vsaka količnik večja slovenska vas ima svoj »Slovenski dom« sredi vasi, kjer si vaščani kujejo svojo izobrazbo in svojo zavest. Beograd tega nima. Mala dvorana pri usmiljenkah, ki je prej primerna za seje odbora, služi za zbirališče Slovencev, ki imajo voljo misijonariti na narodnostnem polju. Če

se vrši kaka prireditev tedaj s prošnjo okoli, kje se bo dobilo proti najemnini. Nas Slovencev, ki smo tukaj in Vas, ki ste doma je važna naloga ta, da si po medsebojni pomoči ustvarimo v prestolnici čim prej, osrednji »Slovenski dom«, ki bo skupno zatočišče in žarišče slovenske besede.

Slovenska pridiga in petje pri službi božji je v petih farah samo ena in še ta zjutraj ob pol 6. Nemogoče je iz prostornega mesta in zamestja, kjer prebiva večina naših delavskih družin, da bi se otroci posluževali te edine prilike. Niti v cerkvi ne čujejo slovenske besede. Šole slovenske ni! Po zakonu imajo pravico do nje. Nemci, Madžari in baje celo Čehoslovaki se s tem lahko bahajo. Koliko zahaja sem slovenskega časopisja ne morem reči. V zadovoljivem številu gotovo ne. Da bi se omogočil vsaj delen stik s tem življenjem, je nujno misliti na slovensko časopisje namenjeno samo za tukajšnje izseljence. To so samo najbolj kričeči nedostatki o katerih bo treba voditi resno računa, če hočemo v borbi z drugimi narodi vzdržati in ostati vsaj to kar smo bili doslej. Obstojijo pa še drugi problemi o katerih bo treba razpravljati kako najti od pomoči.

Kdo naj se zgane in prime za delo? Vsi, prav vsi, mi, ki smo tukaj in Vi, ki ste doma in ste dovolj narodno zavedni. Imamo ustanove samo s tem namenom, da posvečajo pažnjo izseljencem. Treba bo tem usmeriti hvalno narodnostno delo v te kraje z večjo živahnostjo nego doslej.

Tukajšnje slovensko prosvetno društvo, se je v letošnji sezoni močno zganelo. Upamo, da bomo kolikor je v naši moči notranje in številčno dosedanje stanje izboljšali in razgibali. Zastavili bomo akcije združitvi slovenskega življenja v skupno enotnost in da ustvarimo vsaj ono, kar je za obdržanje materinega jezika neobhodno potrebno. Pričakujemo, da bomo od vseh — poedinca ali ustanove — na katere se bomo obrnili za oporo, dobili pomoč.

Nas tukaj je precej, ki imamo močno voljo aktivno delovati v narodnem misijonu, naj bo še Vas, ki ste doma in z vzajemno pomočjo bomo popravili, kar je bilo dosedaj zamujenega. Hvaležno in veliko delo bodo storili oni, ki imajo tukaj sorodnike, če jih opozorijo na naše društvo in se tako pridružijo narodni matici. Nam tukaj je namreč nemogoče dobiti zvezo z vsemi in tako nevedno mi zanje in oni ne za nas.

Pa bo morda kdo dal opazko, zakaj o tem v strokovnem listu delavcev. Ogromna večina izseljencev je baš v delavskih vrstah — ne mislim samo tovarniških — zato smo dolžni tudi na tem mestu o tako aktualni stvari močno voditi računa. Smo pa in tega se tudi dobro zavedamo, stan slovenskega naroda in za svoj narod delati povsod na vseh poljih, kjer se dela za njegov dobrobit, je naša sveta dolžnost. Belgrajski Slovenec.

B e l e ž k e

Delavska Politika« od 18. nov. 1939. prinaša dopis iz Sevnice, kjer poroča, da so bili v tovarni Vinkle poslani trije obratni zaupniki na dopust, ter da isti sedaj zahtevajo plačilo za čas dopusta. Dalje, da g. Vinkle delavcem ne prizna ničesar, četudi so bili ti zaupniki njegova simpatija.

Dalje pravi, da delavcem ne bi škodovalo, če bi dobili v tovarni kopalnico in jedilnico.

Ker vemo, da je dopisniku »Del. Politike« prav tuje vse, kar se godi z nami v tovarni, mu sami povemo, da je z gornjim dopisom zamudil vlak.

Naša dva (ne trije) zaupnika sta dobila za dopust polno plačilo. Kopalnica za delavce je že tudi zgrajena in zasilna jedilnica, četudi še ni urejena kot se spodobi, se že več let vsako zimo kuri.

Da niso bile razmere v tovarni Vinkle že prej urejene se imamo zahvaliti tudi »Del. Politiki«, ki je s svojimi generali sedela v Delavski zbornici celih 20 let. Pa ti rdeči generali so imeli vedno dovolj časa za hujskarije in razdore, samo skrbili za nas delavce nobene. Morala je priti v zbornico ZZD, da je ta postala to, kar mora biti, ter, da se briga za nas. Tudi k nam je morala priti ZZD, da uredi razmere delavcev, njej zaupamo; marksisti pa roke proč od nas, pa tudi njihova salon-ska »Del. Politika«.

Med bivšimi zaupniki v naši tovarni agitira neki gospodek, naj bi rdeči obnovili svojo organizacijo in razbili ZZD. Tisti gospodek, ki mu včasih dišijo tudi Vinklejeve postvri, kadar ni g. tovarnarja doma, naj ve, da je po naših delavskih plečah zlezal na toplo gnezdo v tovarno, pa bomo toliko močni, da bomo zdržali, ko bo lezel ven. Pika!

Radi bi znali

Čitateljem smo poročali, da so bili zastopniki rdečih, belih in modrih v važni misiji v Beogradu. Prav veliko so hoteli tam doseči. »Delavska pravica« je prinesla v 46. številki skoro dve koloni mastno tiskanih zahtev, ki so jih morali radi milosti poslušati po raznih beograjskih uradih. Ker pa g. minister za socialno politiko za to pisano trojico očitno ni imel posebno mnogo časa, da bi mu delegati ustmeno na drobno obrazložili svoje strašne križe in težave ter svoje iskrene želje, so mu pa še pisмено sporočili svojo tožbo in prošnjo v blagohotno čitanje in uslišanje.

Nihče ne ve, če je g. minister sedaj to vlogo že prečital, ker g. g. ministri ne čitajo radi dolgih vlog. Vsi pa vemo za veliko obljubo, da bodo njihove misli in izjave premišljene in po možnosti upoštevane.

Kdor bere »Delavsko pravico« in nje-no pismo iz Beograda, bi mislil, da bodo vse želje kar v kratkem že izpolnjene, kdor pa bere »Novo pravdo«, pa uvidi, da niso bog ve kaj opravili, ker se ista priporoča, da bi jo zeleni povabili s seboj na pot v Beograd. Vsekakor pričakuje NSZ od take druge intervencije mnogo več uspeha, kakor ga je imela prva in zato žele z nami.

zastopnikov v navedenem številu ankete je obvezno.

Vabim tudi samo zbornico, da na anketo pošlje dva svoja zastopnika.

Nadalje vabim zbornico, da prevzame na anketi glavni referat. Referat naj obsega tozadevni statistični material kakor tudi vse kar bo za zadevo od koristi.«

Ban: Dr. Natlačen, 1. r.

Anketa za prilagoditev mezd

V zadnji številki »Slovenskega delavca« smo poročali, da sta Zveza združenih delavcev in Delavska zbornica zaprosili bansko upravo, da zaradi rastoče draginje skliče čimprej v svojem lastnem imenu posebno anketo delodajalcev in delojemalcev. Ta anketa naj bi ugotovila nevzdržno stanje delavstva ob rastoči draginji pri dosedanjih plačah ter naj bi dovela do enotnega zvišanja delavskih mezd v vseh strokah. Prihranila naj bi tako tisočem in desettisočem delavstva neizbežna trenja z delodajalci, ki bi sicer nujno prinesla separata mezdna gibanja na terenu.

Banska uprava je vlogi Zveze združenih delavcev in Delavske zbornice takoj vzela v pretres in je z odlokom z dne 25. novembra sklicala anketo za prilagoditev mezd naraščajoči draginji.

Pozdravljamo pripravnost banske uprave, s katero se je v interesu povišanja delavskih plač, tako hitro odzvala vabilu ZZD in DZ. Pričakujemo, da z enakim zadovoljstvom sprejemajo iniciativo banovine ostale strokovne organizacije delavstva in upamo, da bodo tudi delodajalske organizacije na anketi pokazale svoje razumevanje za upravičene zahteve zastopnikov delavstva.

Anketa je sklicana za dan 5. decembra ob 9. uri v knjižnični dvorani banske uprave.

Radi važnosti te ankete prinašamo v celoti odlok g. bana dr. Natlačen, kakor ga je prejela v tej zadevi Delavska zbornica v Ljubljani. Odlok se glasi:

»V poslednjem času je zaznamovati, da so začele znatno naraščati cene bla-

gu, raznim obrtnim izdelkom in kmetijskim pridelkom. Ker se med drugim posebno občutno dvigujejo zlasti tudi cene življenjskih potrebščin in je mogoče pričakovati radi izpremenjenih prilik tudi še nadaljnega zvišanja cen, je potrebno, da se prilagodijo naraščajoči draginji tudi zasluški delavcev odnosno nameščenecv.

Zato razpisujem — upoštevajte določbe čl. 3. urebe o določanju minimalnih mezd, sklepanju kolektivnih pogodb poravnavanju in rabsodništvu — anketo pod vodstvom Kr. banske uprave radi porazgovora med delodajalskimi in delojemalskimi organizacijami o možnosti in načinu regulacije mezd, odnosno zaslužkov v skladu s cenami na dan 5. decembra ob 9. uri v knjižnični dvorani palače Kr. banske uprave na Bleiweisovi cesti št. 10 II. nadstropje.

S tem ukrepom banska uprava kot posredovalka med delodajalci in delojemalci zasleduje namen, da se izogne trenjem, ki jih ponekod že povzroča mezdno gibanje na terenu in o katerih je pričakovati, da bodo še večja ter se vprašanje prediskutira med samimi zastopniki osrednjih organizacij potom neposrednega razgovora.

Naslovno zbornico vabim, da pozove delavske organizacije naj na to anketo pošljejo 8 svojih zastopnikov.

Zbornica izvoli sama odrediti kako naj se ti zastopniki porazdele na poedine organizacije. Prisostvovanje teh

ZZD Trbovlje

Na članskem sestanku, ki se je vršil preteklo nedeljo, je preds. tov. Jesih v obširnem, celo uro trajajočem govoru poročal o vseh tekočih zadevah, ki se tičejo dela centrale ZZD, delavske zbornice in našega kraj, odbora; zlasti je navzoče člane zanimalo poročilo o stanju pogajanj za prilagoditev mezd naraščajoči draginji, kjer je po vrstnem redu orisal stališče vseh prizadetih organizacij in delodajalcev. Opozoril je tudi na ustanovitev dopisniškega urada delavske zbornice, ki bo z novim letom začel poslovati v Trbovljah za rudarske revirje Hrastnik, Trbovlje in Zagorje, v čemer bomo še natančneje poročali, kakohitro se bodo določili dnevi in kraj uradovanja. Končno je na njegovo pobudo povzel besedo navzoči zastopnik JSZ tov. Križnik, ki je potrdil točnost izvajanj predgovornika. V sledeči debati so nekateri tovariši opozarjali na stališče, ki bi ga morali zavzeti k protidraginjskemu odboru in Trbovljah ter se je na ta naslov sklenila sledeča resolucija:

»P. n. odboru za pobijanje draginje v Trbovljah.

Članstvo ZZD v Trbovljah, zbrano na svojem sestanku dne 26. XI. 1939. je razmotrivalo o rapidnem naraščanju podražitve življ. potrebščin in v tem v zvezi v težkem položaju delavstva, ki nastaja vsled brezvestnih spekulativov na račun najnižjih slojev in odobrilo naslednjo

Resolucijo:

1. odbor za pobijanje draginje naj takoj izvede maksimiranje cen življenjskim potrebščinam po vzorcu drugih mest ter vsako povišanje cen kontrolira in posebej odobri.

2. odbor naj pazi, da se izvajajo vse določbe uredbe v pobijanju draginje, kakor: vidno izobešanje cen t. t. d.

3. odbor naj takoj izvede pregled vseh zalog in faktur ter na podlagi dognanih nepravilnosti skrbi, da se krivice po zakonu strogo kaznuje ter imena objavi v vseh časopisih.

K sklepu še tole: tovariši člani so naprošeni, da se sestankov redno udeležujejo in naj se ne zanašajo na poročila v glasilu, ker tu ni dovolj prostora za obširne poročanje.

Delavski shod v Beogradu

Dne 19. novembra se je vršil v Beogradu velik shod, katerega se je udeležilo več tisoč delavcev in delavk iz Beograda.

Na shodu se je razpravljalo o potrebi splošne revizije delavskih ustanov, navzočnosti delavskih zastopnikov v občinah, banovinah in narodni skupščini ter izdajanju nove uredbe o minimalnih mezdah, ker dosedanje ne odgovarjajo več razmeram.

Tajnik belgrajske DZ in namestnik predsednika Jugorasa tov. Mitić je na shodu v obširnem govoru obrazložil socialni, gospodarski in kulturni položaj našega delavstva ter zlasti naglasil, da so sedanje delavske mezde mnogo prenizke in morajo delavske ustanove zato zastaviti vse svoje sile, da pride delavstvo do pravičnejših delavnih pogojev.

Tov. Mitić je ostro kritiziral karteleske industrije in škodljive posledice njihovega delovanja za delavstvo ter povdarjal potrebo, da se zakon o zaščiti delavcev in zakon o zavarovanju delavcev prilagodi interesom delavstva

(Nadaljevanje s 1. strani.)

akcije, ki so sicer tudi potrebne, naj v prvi vrsti ta kapital izrabijo v svrhe katerim je namenjen.

Sezonsko delavstvo, ki v marksizmu ni našlo razumevanja in opore mora zato tembolj najti pomoči v našem pokretu.

Iz Ptuja

V nedejo dne 26. t. m. smo imeli pri nas delavski sestanek, katerega se je udeležil tudi tov. Rozman iz Maribora. Udeležba na sestanku je bila velika. Isti dan so tudi marksisti sklicali svoj sestanek, vendar so se mogli prepričati, da je velika veličina delavstva na naši strani, kajti na naš sestanek je prišlo neprimerno večje število delavstva.

Marksisti so na sestanek poslali tudi nekatere svoje pristaše za špijone, vendar pa so morali tudi ti pod težo stvarnih dokazov priznati, da ima ZZD prav ter so izvajanju govornika živahno aplavdirali, in prestopili v tabor ZZD.

ZZD v Ptuj bo še rastla in bomo v najkrajšem času še tiste, ki se radi nepoznanja resnice še v nasprotnem taboru drže.

Naša borba - naša rast

Iz centrale

Izšel je koledarček ZZZD za leto 1940 z zelo bogato vsebino. Ker zaloga ni več velika, vabimo vse naše člane in prijatelje, da si ga čimprej nabavijo. Dobi se v centrali ZZZD.

Kamniško okrožje

Vse odbornike okrožnega odbora ZZZD obveščam, da se prihodnja seja vrši dne 10. XII. ob 1/2 9 dopoldne pri g. Repanšku, Homec. Ker je dnevni red zelo važen, prosim, da se seje udeležite sigurno in točno. Predsednik.

Škofja Loka

Nahajamo se v meznem gibanju. Da pa bo uspeh čim večji, smo sestavili medstrokovni odbor, katerega tvorijo obratni zaupniki in odbor ZZZD in JSZ. 23. t. m. smo imeli prvo pogajanje za zvišanje plač, na katerem smo stavili 1 din za povšek na urno mezdo. Podjetje je pristalo le na 40 p. poviška in bi se moglo izcimiti od zastopnikov podjetja, kakor smo razvideli največ 50 p. Ker je to veliko premalo, smo se iz te razprave razšli z namenom, da medstrokovni odbor vpraša delavstvo, zastopnika podjetja in družbo (podjetje), nakar bi se začelo ponovno pogajanje. Gospodje so sicer imeli že na tej razpravi precej uvidevnosti, trdili so le, da je pri nas v Šk. Loka vsaka stvar cenejša kakor v Ljubljani itd. Mi smo imeli že naslednji dan delavstvo zborovanje, na katerem je dalo delavstvo popolno pooblastilo medstrokovnemu odboru, da zastavi vse sile, da se razprava ponovno čim prej skliče in čim bolj uspešno zaključi.

Dol pri Ljubljani

Mislili smo, da je le strašilo, posebno ker vemo, da je po velikem grmenju le malo dežja in tako nismo mogli verjeti, da bo res nastala taka draginja kakršna danes je. Na članskem sestanku, ki smo ga imeli v nedeljo 6. t. m. nam je tov. Luzar razložil delo, ki ga ima centrala v zadnjem času radi akeja za izboljšanje plač. Na tem sestanku smo sklenili, da se začne mezdno gibanje tudi pri nas in to takoj. Pripomniti moramo tudi, da je za to mezdno gibanje dal pobudo naš generalni direktor sam. Pa ne mislite, da direktno ali indirektno, ampak nevede. Pred tednom je delavec družinski oče zaprosil gospoda direktorja, naj mu vsaj nekoliko izboljša plačo. Ta pa mu je odgovoril, da pozna mizerno stanje njegove družine, da je pomoči res potreben »ker pa vem, da si tudi organiziran, ti naj pa tudi organizacija pomaga.« Tako smo sedaj mnenja, da organizacija ne bo pomagala samo posamezniku, ampak vsemu delavstvu, ki si prizadeva, da si svoj mizerni položaj izboljša vsaj v toliko, da bo imelo zagotovljen tisti kosček kruha, ki si ga je priložilo z zvišanjem plač meseca marca t. l. Draginja raste in trgovec nas nič več ne vpraša s kom bomo plačali, ko bo plača premajhna in se bojimo, da bomo izgubili še to zaupanje kolikor ga še imamo.

Podjetje tudi zavlada s plačevanjem socialnih dajatev, do katerih so naši delavci upravičeni. Bolniški teden, kakor tudi čas za orožne vaje se ne plačuje, češ, da tega ne more plačati, ker nima za to na razpolago kredita.

Mi ne bomo več dolgo gledali to izigravanje odnosno zavlada, temveč se obrnili na Delavsko zbornico, odnosno obrtno sodišče, da pridemo do svojih pravic.

Žiri

V nedeljo dne 26. t. m. se je v župnijski dvorani ob 1/2 3. uri popolne vršilo dobro obiskano predavanje s skioptičnimi slikami pod naslovom »Moderna industrijska revolucija«. To predavanje nam je predložilo načine, kako moderni kapitalizem izrablja delavca, kako je delavec postal suženj stroja itd. Predavanje je bilo zelo zanimivo in poučno, tudi za naše razmere.

Tudi v bodoče bomo prirejali podobna predavanja ter vabimo člane in tudi druge, da se teh predavanj udeležujejo.

Murska Sobota

Naša podružnica je dobila od uprave Delavske zbornice en del mariborske knjižnice, katere knjižnica je nameščena v pisarni podružnice v Delavskem domu. Knjižnica je odprta vsak torek in petek od 4. do 6. ure in vsako nedeljo od 9. do 11. ure. Knjižnica ima veliko izbiro knjig in je odškodnina zelo nizka. Želeti je, da bi se naši delavci in pa tudi drugi pridno posluževali te delavske knjižnice.

V tovarni »Šiftar« so razmere med podjetnikom in delavkami, katere so vse or-

ganizirane v naši ZZZD naravnost vzorne. Ko so delavske zaupnice g. Šiftarju omenile, da se zadnje čase cene življenjskim potrebščinam dvigajo, je g. Šiftar sporočil svojim delavkam, da jim povišuje plačo za 10%.

Prvi transporti sezonskih delavcev so že prišli iz Nemčije. Vsi delavci izjavljajo, da so željno pričakovali trenutka, ko se vrnejo v svojo domovino z željo, da bi jim prihodnje leto bilo omogočeno preživeti se v naši bogati domovini.

Polhovgradec

Nov uspeh ZZZD. Dne 23. t. m. je bila podpisana pri podjetju Pavel Božnar v Polhovem gradu kolektivna pogodba med podjetjem in Zvezo združenih delavcev v Ljubljani. Velik porast draginje je segel tudi v Polhovgradec in delavci so prosili ZZZD, da jim izposluje poleg pogodbe tudi zvišanje plač. S sklenjeno kolektivno pogodbo so se plače zvišale za približno 15%, tako, da bo delavstvu vsaj delno pomagano. Podjetje je pokazalo na pogajanjih vso uvidevnost in je bila pogodba sklenjena mirnim potom. ZZZD sedaj povsod uspešno dela za prilagoditev mezd današnjim draginjskim razmeram.

Vevško papirniško delavstvo pred meznim gibanjem

Današnja svetovna vojna ni ostala osamljena in lokalizirana samo na vojno ječe se države, temveč je svoja gospodarska bojišča razširila na ves svet.

Kakor vedno tako tudi danes gospodarske pretrse, ki so neizogibni v vsaki vojni, najbolj bočutijo nižji sloji. Draginjski val, ki je zajel naše gospodarsko življenje, je prisilil, da je predvsem delavstvo stopilo na branik svojih, že pridobljenih in okrnjenih pravic.

Prvo se je zdravilo papirniško delavstvo Vevče - Goričane, ki je zborovalo 26. t. m. v prostorni dvorani katol. prosvet. društva v Dev. Mar. v Polju. Udeležba 300 delavk in delavcev je dokaz za strunost in discipliniranost tega delavstva, ki se hoče kljub temu, da je včlanjeno v treh organizacijah: ZZZD JSZ in strokovni komisiji enotno boriti za doseg onega življenjskega položaja, ki ga danes delavstvo potrebuje.

Sestanek je vodila JSZ kot najstarejša in večinska organizacija. Za JSZ sta poročala strok. tajnik Joško Rozman, ki je v obširnejšem poročilu dokazal nujnost in opravičenost, da delavstvo stopi v borbo za povišanje plač z ozirom na današnjo draginjo.

Za njim se je oglasil zastopnik JSZ Jurčič Joško, ki je pozival delavstvo, naj se vključi v strokovne organizacije, v katerih le bo moglo toliko procentno uveljaviti svoje upravičene zahteve, kolikor procentno bo organizirano in disciplinirano.

V imenu Zveze združenih delavcev je spregovoril zastopnik centrale Pirih Mil-

Topolštica

Dne 26. t. m. smo imeli v dvorani gasilnega doma dobro uspel sestanek naše podružnice. Udeležilo se ga je celotno delavstvo iz Topolšnice. Po običajni obravnavi tekočih zahtev članstva, je zastopnik centrale tov. Kralj v vzpodbujajočih, udarnih besedah objasn timer ogromno delo ZZZD v korist celotnega slovenskega delavstva. Zvedeli smo tudi za vzroke 20-letnega hiranja in izmозgavanja delavskega stanu, ki so ga imele v zakupu lažidelavske organizacije dolga desetletja. Iz obupnih razmer delavstva Slovenije je vstala ZZZD in vzela usodo celotnega delavstva v svoje roke. Uspehi so v kratkem času veliki, vendar bo pa še treba dolge borbe, preden bo celotno naše delavstvo dobilo svoje življenjske pravice. Izvajanje zastopnika centrale smo mi vsi dobro razumeli, ker že dalj časa opazujemo delo ZZZD, ki stremi za tem, da delavstvu pribori one pravice, ki jih laži delavske organizacije niso priborile v 20 letih. Razšli smo se z željo, da naša ZZZD še vnaprej vztraja na začrtani poti, nam pa naj da po svojih zastopnikih spodbude za nadaljnje delo.

ko. V temperamentnem govoru je dokazal, da se današnja vojna ne bo odločevala na frontah, temveč na gospodarskih bojiščih. Blokada in protiblokada sta danes pojma najbitnejše vsebine obeh bojujočih se taborov, ki pa sta v svoj vrtnec zajela tudi države, ki bi želele ostati izven prerivanja velesil. Gospodarska vojna ne pozna pojma nevtraln timer in tako smo tudi mi občutili njene posledice. Cene živilih so se zvišale, kar je na eni strani naravno nujnost, na drugi strani pa umetna igra velekapitalistov, ki so skrili zaloge živil, da bi obdržali cene istih čim višje. Ostro je obsodil Uredbo o pobijanju draginje, s katero je bil le dan alarm vojnim dobičkarjem, da so ob pravem času mogli urediti svoje velekapitalistične podvige. Zahteval je, če se že take uredbe izdajajo, naj ne ostanejo samo na papirju, temveč naj se tudi do besede izvajajo.

Slovenija je v vprašanju žita in koruze, ki je hrana našega delavca in kmeta pasivna dežela. Vsako leto moramo uvoziti 7 do 8 tisoč vagonov žita in koruze, kar nas še itak obremenjuje. S porastom cen pa bomo morali plačati od letošnje žetve, pa do žetve v prih. letu okrog 100 milijonov dinarjev, ki se bodo prevaili na ramena malega človeka. Greh, neodpušljiv greh je, da mora prav mali človek nositi vse žrtve dočim se peščica kapitalistov skriva za papirnatimi Uredbami, se bogati in se roga vsemu narodu, ki trpi.

Hvalevredno je, da je pri nas vsaj del industrije, predvsem tekstilna industrija spoznala težo današnjega časa in je pro-

Akcija ljubljanskih stavbincev

vati v notranje zadeve gradbenikov. Delavec je podrejen imetnikom obrti in bi kršil pokorščino, ako bi si prisvojil funkcijo nadzornika na stavbah. Gradbena združenja naj si imenujejo nadzorne organe, kateri naj nadzirajo višee table in gradbena dela, ne pa posledice svoje nezmožnosti in brezvestnih tovarišev valiti na siromašno gradbeno delavstvo. Gradbena združenja imajo na svoji strani zbornico za TOI, oblasti in gospodarstvenike. Na te naj se gradbena združenja obrnejo, da čim preje izide uredba v šušmarstvu. Ker nikakor ne gre, da bi postalo brezpravno delavstvo tarča jeze naslovnih združenj.

4. Smatramo, da iz sedanjih vidikov in razlogov (narodnih in mednarodnih momentov) ostane, oz. se podaljša dosedanja kolektivna pogodba gradbenega delavstva z izpremembo samo čl. 19. točke 3. stavbinske kolektivne pogodbe, ki pravi, da se mezde avtomatično zvišajo v isti meri kakor se zvišuje življenjski nivo.

Za merilo naj bo indeks cen življenjskim potrebščinam, kakršnega vodi narodna banka. V primeri s tem indeksom naj se plače tudi zvišajo ali znižajo.

5. Centrala ZZZD naj se zavzame, da se čim prej skliče sestanek vseh strokovnih organizacij Združenja graditeljev in oblasti, na katerem naj se še letos uredijo vse navedene točke.

Sestanka se je udeležil tudi duhovni vodja pokreta č. g. Križman, ki je dal tudi delavskim organizatorjem in zaupnikom smernice za nadaljnje delovanje. V preprostih toplih besedah je povedal to-

Sevnica

Dne 11. novembra sta obiskala našo skupino tovariša Preželj in Višnar, ter izvršila uspešne intervencije na Parni žagi in v Kopitarni Vinkle.

Po končanih intervencijah se je vršil še sestanek delavcev iz obeh imenovanih podjetij v Slomškovem domu.

Tovariš Višnar Drago, tajnik centrale ZZZD in tovariš Preželj Francé, predsednik centrale ZZZD sta nam podala zanimive in poučne referate o nastanku in razvoju delavskih strokovnih organizacij ter o potrebi delavske izobrazbe in močne krščanske strokovne organizacije.

Kljub temu, da je bil lep delovni dan, se nas je udeležilo sestanka 32 članov, kar priča, da se prebujamo k pravi delavski zavesti.

Za izvršene intervencije ter podane referate na sestanku smo tovarišema iz centrale prav iz srca hvaležni. Oklenili se bomo še bolj trdno naše ZZZD, ki koraka brezkompromisno po začrtani poti.

V tovarni Vinkle pa je po teh intervencijah zapihal nov veter. Naši zaupniki so dobili stik z g. tovarnarjem; zaplotniki pa, ki so prej pri podjetniku pripravljali od-slovitev zaupnikov in razbitje naše ZZZD — dolgi nos.

Tovariši sedaj pa, ko se bliža čas, ko bomo uredili vse, kar je potrebno, s kolektivno pogodbo, veselo na noge, kljub iz-zivanju onemoglih hujskačev.

Naša ZZZD raste in zmaga.

stovoljno dvignila plače svojemu delavstvu za 10%. Vprašanje pa je, če ne bo draginjski val postal vedno večji in težji. Danes je draginja porasla od 18 do 20%, možno je, da bo jutri dosegel višino 25, 30 in več procentov?! Iz tega je tov. Pirih utemeljeval zamisel Zveze združenih delavcev, ki je že ob prvih početkih porasta draginje na odločujočih mestih zahtevala, da se izda Uredba o avtomatičnem dvigu plač delavstva z naraščajočo draginjo. Zveza združenih delavcev in Delavska zbornica sta ukrenili vse potrebno, da se čimprej skliče anketa, kjer naj se proučijo vsa vprašanja ob zaslišanju strokovnjakov delojemske in delodajalske strani, da bo Uredba res življenjska in da se bo po črki tudi izvajala. Predlagal je, da se na tem sestanku sprejme resolucija, v katero so vnešene zahteve papirniškega delavstva. Po govoru tov. Pirih je bila prečitana tozadevna resolucija.

Vzporedno z vprašanjem Uredbe o avtomatičnem dvigu plač, se je delavstvo na tem sestanku odločilo, da v smislu § 13 že obstoječe kolektivne pogodbe papirniškega delavstva pristopi h korekturi te pogodbe, če ne je delavstvo pripravljeno pogodbo odpovedati in začeti mezdna pogajanja za sprejem nove kolektivne pogodbe.

Podjetje bo brezdvoma uvidelo upravičene zahteve delavstva in bo njihove želje upoštevalo, da se tudi papirniškemu delavstvu omogoči boljši kos kruha. Delavstvo je na tem sestanku dokazalo svojo stanovsko zavest, želeli je le, da to stanovsko zavest ohranja in dviga.

liko stvari, katere bi moral slišati sleherni naš delavec. Posebno vi, stavbinci, je med drugim izjavil predavatelj, se selite iz kraja v kraj in nister nikjer stalni, povsod in od vseh zavrženi, ste predstraža našega pokreta. ZZZD se ni vprašala, ali se splača vas organizirati ali ne, kakor so dosedaj delali in še delajo ostale strokovne organizacije, ki organizirajo delavstvo le tam, kjer je zaposleno v masah, da je dotok članskih prispevkov vedno velik. Zato pa je gradbeno delavstvo ostalo dosedaj brez pravega zaščitnika. ZZZD bo po vseh svojih močeh gledala, da se gradbena stroka uravnovesi z ostalimi strokami t. j., da bo uživala iste pravice kakor ostalo delavstvo. Besedam govornika so navzoči sledili z vso zbranostjo ter ga nagradili z viharim aplavzom. Predsednik organizacije tov. Kralj se je g. Križmanu zahvalil za lep in vzpodbujajoč govor. Pojasnil je, da bo v kratkem ustanovljena Zveza gradbenega delavstva ZZZD za vso Slovenijo. Slovensko gradbeno delavstvo naj gleda za zaupanjem v bodočnost, kajti vodstvo ZZZD je zastavilo ves svoj vpliv ter bo z vsemi razpoložljivimi sredstvi delalo za procvit zatiranega stanu. Trkali bomo tako dolgo, da prebudimo vse tiste, ki iz usnjatih foteljev ne vidijo vpjioče potrebe gradbenih delavcev. Z zaupanjem in lepšo bodočnost so se delavski zaupniki in organizatorji razšli.

Neorganiziran delavec je škodljivec svojega stanu

Viničarjevi prejemki

Viničarski red § 6. točno določa, kaj vse ima viničar prejemati kot plačilo za svoje delo, ki ga opravlja v vinogradu in zraven pripadajočih kulturah. Pripomni-mo, da so ti predpisi veljavni le za viničarje, ki po § 1. te uredbe obdelujejo najmanj 50 arov (5000 m²) vinograda. Brez dvoma je § 6. najvažnejši, kakor za viničarje tako za vinogradnike. Za prve zato, ker določa kaj in koliko imajo za svoje delo dobiti, za vinogradnike pa, kaj vse morajo viničarjem dajati. Ker se ravno v tem oziru napram viničarjem največ greši, ter se skuša le-te za njihove po uredbi zamane prejemke prikrajšati, je nujno potrebno, da o tem enkrat bolj obširno razpravljamo.

Prvo in glavno je, da ima viničar prosto stanovanje v vinogradnikovi zgradbi z že obstoječim vrtom pri viničariji. Viničar torej nima pravice, da bi zahteval, da mu vinogradnik da vrt, ako istega do-slej ni bilo. Kjer pa je, ga mora vino-gradnik viničarju dati, ter površine tega vrta ne sme zaračunavati k ostali depu-tatni zemlji.

Stanovanje viničarja ima po § 14. ob-segati, kuhinjo, shrambo, in za vsak za-konski par viničarjeve družine po možno-sti eno sobo, pri rodbinah, ki pa imajo več kakor štiri delovne moči, pa dve sobi. Ta stanovanja morajo ustrezati splošnim hi-gienskim zahtevam in ne smejo biti slabša, kakor so druga kmečka stanovanja v dotičnem kraju. Tudi za pogojeno število živine, t. j. govedo, svinje in perutnino morajo biti na razpolago primerni hlevi. Posestnik mora na lastne stroške poprav-ljati viničarjevo stanovanje in ostala go-spodarska poslopja, ter skrbeti za higien-sko in požarno varnost poslopja. Vendar pa viničar ne more zahtevati preureditve stanovanja ko je že v viničariji, odnosno, ko je že sklenil pogodbo, ampak pred vse-litvijo, kar pa se mora v pogodbi označiti. V teku pogodbene dobe lahko viničar za-hteva le potrebno popravilo stanovanja.

Glede viničarskih stanovanj bi se moglo mnogo zapisati. Ugotovimo le tole: po vi-ničarski uredbi bi stanovanja viničarjev ne smela biti slabša kot splošna kmečka stanovanja v dotičnem kraju.

Pa so nam znani celi okraji kmečkih stanovanj, kateri imajo v sobah leseni tlak, v viničarskih stanovanjih dotičnega okraja pa čez 90% tlak iz blata. — Ako imajo taki tlak viničarji kmetov, ki ni-majo sami lesa za leseni tlak, je to še za silo opravičljivo. Toda znana so nam ve-

leposestva, ki imajo obširne gozdove, ki vsako leto še velike množine predvsem stavbnega lesa prodajo, za tlak v viničar-jevo stanovanje pa ni lesa.

In po teh »blatnih« tleh v viničarskih bajtah se potem morajo valjati viničarski otroci in v mrzlejših letnih dobah, posebno pozimi zmrzovati in si nakopavati bo-lezni. Taka tla pa še predvsem povzročajo mnogo bolezni našim materam, ki mora-jo v mrzlih nočeh vstajati k otrokom, bose hoditi po takih mrzlih tleh, česar posledice so prehlad in revmatizem. Taka ilov-nata tla pa so pogosto tudi prava gnezda za mrčes, česar naša viničarska mati, ki mora ob strani moža vsak dan iti za za-služkom, pri najboljši volji ne utegne z uspehom zatirati.

In nadalje viničarji, vključno temu, da zakon veleva, da mora gospodar poprav-ljati poslopja viničarije na svoj račun sto-rijo v mnogih slučajih to sami. Godijo pa se potem slučaj, da gospodar noče viničarju plačati dela za razna popravila, bo-disi za zidarska, tesarska dela.

Kjer je pri viničariji gospodarjeva živi-na še gospodar skrbi za primerne hleve in še za gnojišča v mnogih krajih, ki so za nje »zlate jame«, a druga popravila pa prepuščajo viničarju.

In nadalje je pa, da še mora do 50% vi-ničarjev in kljub jasnemu določilu viničar-ske uredbe, da ima viničar prosto stanova-nje, za to stanovanje dajati najemnino, namreč storiti razna dela v vinogradu ali drugod, kar pa je celo protizakonito, in noben viničar bi ne smel tega dopustiti ali se celo s kakršnokoli pogodbo k temu za-vezati. Vinogradnik je dolžan vsa dela v vinogradu in na ostalem vinogradnikovem posestvu plačati, in ne sme viničarju sta-novanja in pritlikin zaračunavati. Viničarji, ki bodete to brali, se tega strogo za-vedajte, in dajte o tem poučiti tudi svoje sotovarije v okolici. Stanovanje, ki pre-večkrat sploh ne zasluži imena dostojnega človeškega stanovanja, še zaračunavati, je višek krivice, ki si jih dovolijo še mnogi vinogradniki.

Bodo k temu dopisu zopet rekli, da huj-skamo, in netimo nezadovoljstvo med vi-ničarji, toda oporekati pa ne morejo, da to ni res kar smo zapisali. Vsa čast pa vi-nogradnikom, ki nudijo svojim viničarjem stanovanje, kakor ga predpisuje zakon. Primerno in suho stanovanje, kakor za vse druge, tudi za viničarje, največja sre-ča za zdravo življenje viničarjeve družine.

V boj za našo stvar!

Zg. Šiška

Pred dobrimi štirimi leti, je nastala iz strokovne in načelne potrebe slovenska, katoliška, delavska strokovna organizacija Zveza združenih delavcev. V štirih letih svojega obstoja se je ogromno razmah-nila; saj je danes vodilna delavska orga-nizacija; število njenega članstva prese-ga že danes 8.000.

Delavci iz Zg. Šiške smo že davno spo-znali moč in blagodejen vpliv te nove stru-je ki je zajela vso Slovenijo, toda težka razočaranja, ki so nam jih pustile na-sprotno delavske organizacije in njihova brezkončna demagogija je bila tolikšna, da smo otopeli; bili smo slepi in gluhi vse do zdaj, ko smo se zavedli še o pravem ča-su. Sprevideli smo, da nam je ZZD kot strokovna organizacija življenjska nu-jnost. Pa ne samo radi tega, ker se le-ta resnično zavzema za izboljšanje življenj-skega položaja slovenskega delavstva, temveč tudi zato, ker je že v svoji osnovi vsa iznikla iz naroda in njegovih potreb, ter ima kot taka edino legitimacijo, da zastopa koristi našega slovenskega delav-stva.

Mrtvilo in spanje nasprotnih, tujih or-ganizacij smo občutili sami na svoji koži; saj je bila ravno ta nedelavnost in odu-jevanje naši slovenski katoliški načelnosti vzrok vedno večjemu izrabljanju in izse-savanju našega delavca. Življenje nam je dalo izkušnje in mi se jih bomo temeljito poslužili. Nismo več naivneži, da bi se dali premotiti s kričečo, rdečo in plavo propagando, ne, mi hočemo odkriti de-janj! Dejstva naj govore!

Zavedajmo se, da je uspeh le v močni in delavni organizaciji; zato se tudi naše vr-ste širijo, od dne do dne nas je več, da bo naša moč večja in glas naš močnejši!

Vsega tega smo se dobro zavedali, ko

smo ustanavljali našo podružnico. Izvolili smo si odbor, v katerega imamo zaupanje in prešli takoj k delu. Velika naloga nas čaka, toda naše moči so mlade in sveže. Delali bomo z idealizmom za skupno stvar. Niš cilj je izboljšati delovne pogoje. No-čemo politizirati, hočemo delati, kajti le v trdem delu je uspeh, je naša rešitev. Za-stavili smo plug. Ledina je še trda, nezorana. Rabimo delavcev in sejalec še in še, da se naše vrste pomnože do skrajne možnosti, da bo končna žetev obilnejša!

Današnji čas, je čas borbe. Zakaj se morajo milijoni zgoranih, teptanih, boriti za nekaj kapitalistov? Zakaj delavci ne nastopimo skupno pod močnim okriljem ZZD, za skupne interese? Okenimo se or-ganizacije in borimo se skupno proti iz-koriščanju in izmозgavanju!

Kje je vzrok moči in oblasti kapitaliz-ma? V nas samih, ker smo razdrojeni, raztrojeni! Spametujmo in združimo se! Če imamo med nami izdajalce, obračunaj-mo z njimi! Vsakdo je poklican, da dela za skupno stvar. Vsi za vse!

Pot ZZD je čista, ni obrasla s pleve-lom. Čisto je njeno delo, tudi naša čela so jasna, ko se pripravljamo na borbo. Ve-seli smo, da smo v sklopu organizacije, katere otroška leta so bila zelo živahna in tako dalekosežnega pomena, da se je pod pritiskom zdravih krščansko-socialnih mo-dernih idej ZZD, ki so čez noč vzvalovile, in zrušile pritisk tuje navlake s slovenske-ga delavca. Zato pa naš delavec vstaja, da obračuna v tistim, kar ni pristno in tega se zavedamo tudi Zgornješiškarji!

Podružnica Zg. Šiška — jutri, v nede-ljo, 3. 12. ob ½10. uri dopoldne v gostilni Zajec na Vodnikovi cesti, sestanek vseh naših članov. Pripeljte prijatelje in še neorganizirane tovariše! Na sestanku bo govoril predsednik centrale ZZD, tovariš Preželj.

Svet v frontah

Zapadna fronta

Medtem ko na suhem ni bilo nobenih bojev, razen malih topovskih dvobojev iz utrdbe v utrdbo, je letalstvo razvijalo ve-liko delavnost na obeh straneh. Letala obeh taborov so letala drug nad drugega ozemljem. Bomb niso metala. Toda razvili so se med njimi boji, ki so na obeh stra-nah zahtevali veliko žrtev. Tako so Fran-cozi poročali, da so v teku dveh dni na svoji fronti sestrelili 17 letal, medtem ko Nemci poročajo, da so jih sestrelili 9. Tu-di Angleži so nad svojim ozemlje sestrelili trije bombnikov. Razmah letalstva je znamenje, da se pripravljajo borbe tudi na drugih poljih.

Na morju

Na morjih je nastopilo novo nemško orožje, namreč plavajoče nemške mine, ki jih polagajo v morje letala s pomočjo maj-hnih padal. Te mine so manjše, so lažje, se spuščajo v globine do 15 m pod površino, vsebujejo strahovite eksplozivne snovi in so magnetične, tako da jih vsaka železna ladja pritegne k sebi in s tem pov-zroči svojo nesrečo. Nemci so teh min natrosili mnogo ob angleški obali, tamkaj, kjer je največji pomorski promet. Zato je bilo tudi veliko žrtev. V preteklem tednu je bilo na ta način uničenih angleških in nevtralnih ladij za nekoliko nad 100.000 ton. Med njimi je bila tudi največja ju-goslovanska tovorna ladja »Carica Mili-ca«, ki jo je takšna mina razdejala in po-topila. Poleg tega so Angleži od te mine izgubili še eno torpedovko. Žrtve nevtral-cev so bile hujše od angleških.

Anglijo je to novo nemško orožje — ki ga mednarodni zakoni prepovedujejo kot nečloveškega — presenetilo, in še nima protiorožja proti tem minam. Da pa bi se branila, je odredila silno zaostreitev blo-kade Nemčije. Doslej je Anglija zasegla samo nemški uvoz na morju. Od sedaj na-prej bo zaseženo tudi vse blago, ki ga Nemčija izvažja. Istočasno pa bo Anglija tudi pri nevtralnih državah s primernimi sredstvi tako pritisnila, da bodo tudi tiste države, ki imajo z Nemčijo suhe me-je, Nemčiji čim manj prodajale od nje čim manj kupovale. Anglija hoče na ta način popolnoma stisniti obroč okoli Nemčije ter jo tako prisiliti, da se ukloni. Pomor-ska vojna bo postala s tem mnogo hujša

Borba za neutralce

Ker gospodarske vojne proti Nemčiji Anglija ne more izvajati brez nevtral-nih držav, in ker se Nemčija brez pomoči nevtralcev ne more uspešno braniti proti angleški blokadi, je s tem na diplomatičnem polju nastopila doba, ki jo lahko na

kratko imenujemo »borba za nevtralce«. V tej borbi se oba tabora trudita, da bi pridobila na svojo stran nevtralne drža-ve. Najrajši bi imela, da bi se jima pri-družile kot vojaške zaveznice. Če pa bi to ne šlo, kljub raznim pritiskom, bi jih pa rade prisilile vsaj v to, da bi postale go-spodarske zaveznice. Vsak tabor razvija svoja prizadevanja v tem smislu.

Romunija

V Romuniji je prišlo zaradi borbe za nevtralce celo do vladne krize. V Romu-nijo je namreč prišel zastopnik Nemčije, ki je Romuniji postavil takšne zahteve glede pošiljanja v Nemčijo živežnih pri-delkov in surovin (predvsem petroleja), da jih vlada ni mogla sprejeti, in je zaradi tega rajši odstopila. Sestavljena je nova vlada, ki bo skušala plavati med čermi, ki dandanes ogrožajo na desni in na levi vsa-ko nevtralno državo.

Italija

Po časopisnih vesteh bi Italija takoj nastopila z vso svojo oboroženo silo, ako bi Sovjetska Rusija skušala kakor koli prodreti čez Karpate v Podonavje in na Balkan. Na polju borbe proti Sovjetski Rusiji so Anglija, Francija in Italija po-stali torej neke vrste tihi zavezniki na po-dročju Balkana. To balkanskim državam in njihovi nevtralnosti ne bo v škodo.

Nemčija

V preteklem tednu je nemška policija pojasnila tudi atentat na Hitlerja. Izvedel ga je neki nepoznani človek, Nemec Elser, ki pa je bil samo sredstvo v rokah Nemca Strasserja, voditelja »črne fron-te«, kakor se imenuje gibanje opozicije v Nemčiji. Strasser pa je v službi angleške vohunske organizacije, ki je uprizorila že več atentatov s peklenjskimi stroji v Nemčiji. V Nemčiji torej obstoji teroristična skupina ljudi, ki je mogla razviti svoje zločinsko delovanje.

Češki protektorat

V Pragi je prišlo dne 15. novembra do krvavih dogodkov. Po dijaških demon-stracijah je bilo ustreljenih devet akade-mikov in baje še 120 drugih. Okrog 8000 ljudi pa je šlo v koncentracijska taboriš-ča. V Pragi je sedaj 20.000 mož nemške policije. Sicer pa vlada povsod mir.

KOLIKO PODPORE DOBJO VOJAŠKE DRUŽINE V ANGLIJI

Vojni minister Hore Belisha je javil v spodnji zbornici, da bodo družine vpokli-canih v vojno prejemale na teden 16 šil. (100 din) ako so brez otrok, 2 funta (200 din) ako imajo samo enega otroka, za dru-gega otroka 4 šilinge (40 din) tedensko več, za vsakega nadaljnjega otroka pa po 3 šil. (30 din) tedensko. Stroški za po-dpore vojaškim družinam znašajo po pro-računu 12 milij, funtov (2 milijardi in pol din) na leto.

Članski sestanek na Jesenicah

Sestanka se je udeležilo zadovoljivo šte-vilo članstva. V uvodnih besedah k otvar-janju sestanka nam je predsednik jeseni-ške skupine tov. Markič lepo orisal pomen sestanka, nujnost takih članskih sestan-kov, da se čimbolj spoznavamo in s tem vedno tesnejše združujemo, sporazumeva-mo in spoznavamo, kaj pomeni naša skup-nost, za kakšne ideale se borimo mi de-lavci, združeni v naši organizaciji ZZD. Za tem je imel lep nagovor na članstvo tudi delegat in predstavnik naše centrale, jeseničan tov. Preželj, kateremu so Jese-nice, kot rojaku dokaj dobro poznane.

Med drugim nam je tov. Preželj lepo na-nizal na splošno stanje naše organizacije, nje bodoči pomen v dejanskem razmerju z drugimi obstoječimi skupinami. Obrav-naval je marksistično skupnost, nje zuna-nji videz, njeno na zunaj veliko prizade-vanje za blagor in dobrobit socialno šib-kih, razkrinkal njene zakulisne intrige njenih glavnih predstavnikov, nepopolno delo na socialnem polju. Tako delo pra-vi, je že v naprej obsojeno na neplodnost.

Da številčno vidno napredujemo, ni tre-ba tukaj zatrjevati, da se dvigamo moral-no in v ugledu, to je jasno, ker se sleherni naš član zaveda, zakaj se borimo, naše geslo naj bo vedno: »Mi se borimo za pra-vico, mi hočemo delavstvu in njeni družini priboriti primeren življenjski standard, mi hočemo priboriti delavstvu človeka pri-merno življenje, to imejmo vedno pred očmi in bodimo močni, ker vemo, za kaj se borimo. Kdor ve zakaj se bori, nima strahu pred nikomer.« Naša organizacija bo vzgojila vse članstvo tako, da se bodo zavedali njene skupnosti, in da bodo upo-števali radi te skupnosti, katere cilj je sa-mo dobro, že prej omenjeno, doprinesiti tudi žrtve, če bo treba.

Kajti, ko se človek zaveda nujne skup-nosti, ne končnih ciljev, lahko rečemo, da je zaveden član naše ZZD, in v takih slu-čajih bomo tudi mnogo pomenili in v da-nih prilikah zaprosili za pomoč oziroma izvedbo naših ciljev tudi politične in go-spodarske faktorje, kateri nam bodo v ve-liko korist.

Nadalje se je dotaknil še uprave De-lavske zbornice. Delo prejšnjih uprav De-lavske zbornice je bilo tako, da je ustre-zalo izključno samo strankarskim potre-bam in se potrebam, za katere je bila De-lavska zbornica prvotno namenjena. Da-nes ustreza Del. zbornica stanovskim po-

trebam in v resnici služi svojemu name-nu. Nikdo ne more reči, da zaostaja delo sedanje Del. zbornice za delom prejšnjih uprav Del. zbornice, pač pa obratno. Gle-de proračuna, povišala se je postavka za podpore brezposelnim in onemoglim, za kar prejšnja uprava ni zadosti polagala pažnje. Nova postavka je tudi strokovna šola, s katero je sedanja uprava Del. zbor-nice uvidela nujno potrebo, da se v njej izobrazijo bodoči pionirji socialnega gi-banja in nosilci delavskega pokreta, borci delavskega stanu.

Na vsa demagoška besedičenja nasprot-nih organizacij je med drugim dejal, da se nasprotno stranke namerno ne udele-žujejo ne anket, ne važnih sestankov, kljub temu, da jih vabi vedno Del. zbor-nica, to pa delajo zato, da gredo potem lahko pred javnost z lažjo, češ, saj nas niti ne puste sodelovati pri važnih soci-alnih in gospodarskih vprašanjih. Za nas je dobro to, da vemo, da ima laž kratke noge, in se vse razjasni in razčisti in obe-lodani.

Za tem je tovariš Markič obravnaval še tekoče zadeve, med drugim razkrinkal tu-di nečastno in škodljivo delo nam nasprot-nih organizacij. Ni pa tukaj mesto za to, da bi delo teh voditeljev obravnavali, pač pa bomo resnico povedali tam, kjer bo tudi največ zalega in pripomogla, da se take krivice in taka dejanja ne bodo mo-gla več vršiti. Potem se je dotaknil med drugim tudi uprave Del. zbornice, se po-hvalno izrazil o delovanju sedanje uprave Del. zbornice. V imenu članstva se je za-hvalil delegatu za izčrpen nagovor na članstvo tov. Prežlju, na kar je sledila splošna debata.

Zanimanje pri članstvu, kakor se vidi, je veliko, ker so se ti močno zanimali za razna vprašanja in pojasnila, katere je de-jal tov. Preželj, kakor tudi tov. predse-dnik NSZ na Javorniku, tov. Kralj, sedaj naš član o dobrem delu sedanje uprave Del. zbornice. Poudarjal je tudi pomanj-kljivost delovanja prejšnje uprave.

Tov. predsednik se je lepo zahvalil za obisk članov. Sestanek je potekel v redu in lepo in želimo, da se taki sestanki vr-šijo večkrat.

Po sestanku je bila seja okrožja.

Poročili so se naši člani: Čehovin Lu-dvik z gđ. Valentinčič Katarino, tov. An-ton Gale z gđ. Čop Jožefo, tov. Dobravec